

**ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ВИРОБНИЧОГО ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ РИНКУ ПРАЦІ**

Ринкова стратегія розвитку вітчизняної економіки посилила в суспільстві увагу до проблеми підготовки персоналу в сфері виробничої та обслуговуючої діяльності, а водночас ускладнила її розв'язання: зріс рівень вимог ринку праці до рівня професіоналізму й трудової активності фахівців. Наявна на ринку праці неузгодженість між попитом і пропозицією у кваліфікованій робочій силі свідчить про недосконалість механізму реагування професійно-технічних навчальних закладів на сучасні потреби виробництва у фахівцях з конкретних професій на загальнодержавному, регіональному й місцевому рівнях. У дослідженні рівноваги між попитом і пропозицією робочої сили є механізм забезпечення відповідності професійної підготовки попиту на ринку праці, який успішно використовується в інших країнах: „немає роботи, немає і навчання”. Такий підхід, насамперед, унеможливорює невдале бюджетне капітолавкладення, а також спонукає державу підтримувати ті професійно-технічні навчальні заклади, які працевлаштовують за фахом своїх випускників і активно взаємодіють з роботодавцями відповідних галузей економіки. Водночас у здійсненні моніторингу та прогнозуванні потреби у кваліфікованій робочій силі, у тому числі і з нових професій, поява яких зумовлена динамічними техніко-технологічними змінами в процесах виробництва, партнерами ПТНЗ мають бути також і провідні фахівці зацікавлених міністерств і відомств, зокрема Міністерства економіки України, Міністерства праці і соціальної політики України тощо.

Важливим завданням, яке постало перед професійно-технічною освітою в умовах ринкового розвитку економіки країни є формування системи управління якістю підготовки виробничого персоналу необхідної кваліфікації та професійної компетентності.

Зауважимо, що формування системи високоякісної професійної освіти і навчання було визнано невід'ємною складовою стратегії економічного розвитку країн Європейського Союзу, заснованої на знаннях. Урахування провідних положень Копенгагенської декларації має важливе значення і для стратегії розвитку вітчизняної системи професійно-технічної освіти, зокрема в напрямі розробки єдиного інструментарію, що забезпечує прозорість професійних кваліфікацій, узгодженість кваліфікаційних рівнів (рівнів компетенцій), розробки загальних принципів, методів, критеріїв і інструментів забезпечення якості професійної підготовки, розробки на галузевому рівні кваліфікаційних вимог на основі професійних компетенцій, системи кваліфікаційних кредитів для професійної освіти тощо [1].

Реалізація зазначених положень сприятиме входженню України в європейський освітній простір, розширенню міжнародного співробітництва в галузі забезпечення якості й відкритості професійної освіти і навчання, підвищенню соціальної активності, конкурентоспроможності й мобільності виробничого персоналу, можливостей його працевлаштування на вітчизняному й міжнародному ринках праці.

Підтвердженням цьому є філософське осмислення освітнього суспільства XXI ст, в якому освіта поширюється на всі сфери життя суспільства: вона стає формою існування „цивілізації на базі суспільного інтелекту”, що забезпечує стійкість соціоприродної еволюції [3, 71]. За таких умов актуальним стає перехід до діяльнісно-ціннісної парадигми неперервної професійної освіти на гуманістичних і фундаментальних засадах, спрямованих на інтелектуальний і творчий розвиток особистості фахівця, формування духовно-моральних якостей, які допоможуть їй гармонійно взаємодіяти в еко-економіці й еко-суспільстві. На важливості забезпечення високого рівня функціональності людини в умовах, коли зміна ідей, знань і технологій відбувається набагато швидше, ніж зміна покоління людей, наголошує В.Г. Кремень [2, 9]. Стратегічним завданням сучасної професійно-технічної освіти є створення необхідних організаційно-

педагогічних умов для формування у майбутніх кваліфікованих робітників фундаментальних знань і вмінь, спрямованих на сприйняття наукової картини навколишнього світу, інтелектуальний і культурний розвиток, неперервне професійне самовдосконалення. Адже не секрет, що сучасному виробництву потрібні фахівці, не тільки технічно ерудовані в конкретній професійній галузі, й здатних до професійного вдосконалення, використання нових знань у конкретній виробничій діяльності, для розв'язання технологічних проблем, завдань тощо.

У забезпеченні такого рівня підготовки майбутніх фахівців важлива роль належить новому поколінню державних стандартів, в яких будуть відображені сучасні кваліфікаційні вимоги до фундаментальних знань, необхідних для досягнення ефективних результатів у роботі, а також професійно значущих знань і вмінь, які можна використовувати на різних робочих місцях, у різних виробничих ситуаціях.

На особистісному рівні фундаментальність професійної підготовки кваліфікованих робітників забезпечує формування фахівця як цілісної особистості, здатної на основі оволодіння фундаментальними знаннями інтегрально розв'язувати професійні завдання і життєві проблеми. Це особливо актуально в ситуаціях, коли метою праці стають не конкретні операції, а завершений технологічний цикл, що потребує від фахівця розуміння загального кінцевого результату, коли зміст праці ґрунтується не на емпірично накопичених навичках, а на відповідному обсязі теоретичних і спеціальних знань, умінь, котрі дають можливість творчого осмислення виробничої ситуації, що склалася.

У забезпеченні фундаменталізації професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників провідним має стати формування у них інтегральних характеристик мислення і діяльності, зокрема аналітико-синтетичних, рефлексивних умінь, умінь синтезувати, інтегрувати різні за значенням знання в цілісну картину світу, професії, уміння бачити завдання в

практичному контексті, зреалізувати системний підхід до технологічного процесу тощо.

Отже, фундаментальна підготовка сучасного виробничого персоналу ґрунтується на оволодінні особистістю новими теоретичними, техніко-технологічними, інформаційно-телекомунікаційними та іншими знаннями, змістом інноваційної професійної діяльності, уміннями системного структурування досвіду творчої, дослідно-пошукової роботи, ґрунтового аналізу й осмислення результатів власної діяльності, творчий саморозвиток у ній.

Література

1. Копенгагенская Декларация по усилению европейской кооперации в профессиональном образовании (подписано Министрами образования 31 страны и представителями Еврокомисии 29 – 30 ноября 2002 г.). Режим доступа: http://www.rusmagistr.ru/page_0002/page_0026/page0043/
2. *Кремень В.Г.* Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи). – К.: Грамота, 2003. – 276 с.
3. *Макарова Н.И., Наливайко Н.В.* Насилие-ненасилие в современном образовании. – Новосибирск: Изд-во СОРАН, 2004 – 264 с.